

I

Het was de eerste keer dat er werd aangebeld, misschien dat ik het me daarom zo goed herinner. Het was begin februari, en we woonden sinds een paar weken in een eengezinswoning op de begane grond van de Messerstraat in Rotterdam.

‘Het is de buurvrouw,’ zei ik.

‘De Hollandse,’ zei mijn moeder, die de vrouw al een paar keer voor het raam had zien staan. Ze probeerde naar binnen te kijken.

Mijn vader liep naar de gang en opende de voordeur. ‘Goedemorgen,’ zei hij, terwijl ik schuin achter hem ging staan.

De vrouw keek hem brutaal aan, alsof hij haar iets verschuldigd was. ‘Is uw vrouw thuis?’ vroeg ze.

‘Wat is er?’ vroeg hij.

‘Een Singer naaimachine, zegt u dat iets? Zo’n ouderwets trapding? Onverwoestbaar. Ten overvloede: van Singer. Oerdegelijk. Ook dat ten overvloede. Uit de erfenis van mijn moeder, God hebbe haar ziel,’ en zonder zijn antwoord af te wachten voegde ze eraan toe: ‘U hoeft niet eens te antwoorden, aan uw gezicht zie ik dat u ’m wilt hebben. U kunt hem komen ophalen op zondag. Niet in de middag want dan is Feyenoord-Ajax en zit ik aan de radio gekluisterd en dan doe ik niet open. Dank u wel.’ Ze verdween in haar woning.

Terug in de woonkamer vertelde mijn vader over het aanbod. Mijn moeder keek naar mij. Ik trok aan mijn sweater. Ze keek naar mijn vader. ‘Weet je wat, Ahmed? Haal die naaimachine maar.’

Op zondagochtend was mijn vader zich aan het omkleden toen mijn moeder me apart nam. ‘Hij maakt zich mooi voor de Hollandse,’ zei ze tegen me, ‘let dus goed op. Wie zegt dat haar cadeau onschuldig is?’ Ze had de vrouw nauwelijks gezien. ‘Ik rook het wel. Parfum waar je onder kunt schuilen. Is je vader gevoelig voor. Ik vertrouw de situatie wel, maar ik vertrouw de parfum niet.’ Mijn vader kon bij die zwoel opgemaakte onbekende vrouw op vreemde gedachten komen. ‘Mocht je vader mij inruilen voor deze lellebel, dan zou mij dat eeuwige schaamte opleveren.’

‘Waarom zou hij dat doen, *yemma*?’

‘Omdat mannen zo zijn.’

‘Ze lijkt me een aardige vrouw.’

‘Natuurlijk is ze een aardige vrouw. Voor jou, voor mij. Voor je vader is een ander verhaal. Ga maar snel.’

Omdat ze ’s middags geen bezoek wilde vanwege het voetbal en mijn vader ’s avonds moest werken, belden we ’s ochtends vroeg aan.

Het duurde even voor de deur werd geopend. De buurvrouw was gekleed in een roze ochtendjapon, de voeten gestoken in evenzo roze pantoffels met op de neuzen twee roze bollen, op haar voorhoofd lag een slaapmasker. Haar gezicht was bleek en ze had vlekjes rond de ogen; een heel andere vrouw dan de dame die gisteren voor onze deur had gestaan. We waren veel te vroeg voor haar.

Mijn vader mompelde beleefdheden dat we later zouden

terugkomen. ‘Voor Feyenoord-Ajax, natuurlijk, sorry, sorry, sorry,’ en hij begon me weg te duwen bij haar deur. Ik bleef staan.

‘Lekker vroeg zijn jullie, wat ik niet erg vind. Liever te vroeg dan te laat. Zondag is bij ons de dag des Heren en in mijn geval de dag des Vrouwen, al kunnen jullie dat niet weten want in het land waar jullie vandaan komen is de zondag geen rustdag, dat weet ik dan weer want er was een documentaire over op televisie, een heel mooie documentaire zodat ik nu weet dat jullie daar niet verlegen zitten om kamelen en woestijnen. Kom snel binnen want buiten sta je lang genoeg. Buiten is het koud en dat doet de mens eenzaam voelen.’

‘Doe je schoenen uit,’ zei mijn vader tegen mij, terwijl hij uit zijn instappers schoot.

‘Het hoeft niet,’ zei ik.

‘Echt wel,’ zei hij.

‘Houd die vlotte stappers maar aan, buurman. Jullie staan zo weer buiten.’

Het waren helemaal geen vlotte stappers; het waren de goedkoopste instappers die mijn moeder bij de Bristol had kunnen vinden. ‘Ik zei het toch,’ zei ik.

‘Houd je mond,’ zei mijn vader en hij schoof zijn voeten weer in de schoenen.

In de Rotterdamse haven was mijn vader omringd door mannen die aan een half woord – en soms dat niet eens – genoeg hadden. Hij was onderdeel van een werkploeg van Nederlanders, Turken en Joegoslaven waarin iedereen zich verstaanbaar maakte met een Hollands patois, een mengelmoesje van functieomschrijvingen hoe men gezamenlijk het laden en lossen van lading tot een goed en snel einde kon

brengen. Mijn vader kon ‘hijsen’, ‘trekken’, ‘boenen’, ‘kante-
len’, ‘opspuiten’, en ‘godverdomme’ zeggen, maar aangeven
dat het echt niet zijn bedoeling was geweest om haar wakker
te bellen en al helemaal niet op deze heilige, liebblanke zon-
dagochtend, dat kon hij niet. Zijn taal was een mannentaal,
totaal ongeschikt voor de omgang met ravissante buurvrou-
wen. Deze taal onmachtig kwam de schroom aan het opper-
vlak te liggen.

‘Nú mag je praten,’ zei mijn vader.

Hun ogen waren op mij gericht, alleen kwam er niets
moedigs uit mijn mond.

‘Zeg het eens, snoepie?’

‘Ruik ik parfum?’ zei ik. ‘Bij ons ruikt het naar schim-
mel.’

Mijn vader gromde. De grom betekende dat ik dit op
mijn bordje zou krijgen. Dat ging straks een pittig gesprekje
worden over de verkeerde dingen zeggen tegen de verkeerde
mensen.

‘Oh, heerlijk,’ zei ze, ‘het beestje kan praten. Fikkie zegt
waf-waf. En wat een heerlijk beestje is het.’ Met haar hand
ging ze door mijn krullen. Singer naaimachine pakken en
wegwezen hier.

‘Zondag is mijn enige vrije dag, mevrouw, maar, helaas,
vanavond zit ik in de avondploeg,’ stamelde mijn vader en
hij trok zijn schouders erbij op, als non-verbale ondersteu-
ning van het verbale ongemak, zijn manier om de verlegen-
heid te vernietigen.

‘Kijk eens aan, een harde werker.’ Ze zei het alsof ze het
niet had verwacht.

Ze keek vlug naar mij en vervolgens naar hem, alsof ze in-
eens begreep dat we bij elkaar hoorden. ‘Jullie zijn nog niet

echt een team.’ Haar lach zorgde ervoor dat ik ook moest lachen. ‘Maar een team heeft tijd nodig. Vertrouwen. En veel misverstanden. Daar groeit het team van.’ Ze liep de huiskamer in en kwam terug met een sigaret in de mond. ‘Kom maar mee, kom maar mee, grote jongens.’

Met een dramatisch handgebaar duwde ze ons richting de berging, alsof ze ons toegang verschaftte tot een heel bijzondere ruimte. Het was de ruimte waarin ik in ons huis mijn slaapkamer had maar daar hield dan ook elke vergelijking mee op.

In dit huis hing geen muffe lucht, er waren geen bedompte onverlichte kamers en al helemaal geen schimmel, het behang op de wanden glansde van nieuwheid, op de zware, bruine Singer na, die kon een deur verder gaan – dat was misschien de reden dat hij weg kon, hij had niets met haar te maken.

‘Hij was van m’n moeder. Het laatste wat ik nog van haar heb, snap je. Toch wel een emotioneel moment.’ Maar bij dat emotionele moment moest ze hard lachen. ‘Ik naai niet. Maar ik laat me ook niet meer naaien.’ Haar uitbundige lach werd onderbroken door een gierende rochel die ze meteen compenseerde met een daverende uithaal.

Mijn vader knikte en zei bewonderend: ‘Goede, goede naaimachine.’

‘Ja toch, niet dan,’ zei ze.

‘Ech wel,’ zei hij.

‘Je praat al als een echte Rotterdammert,’ zei ze. ‘Praten met mate en alleen als het moet.’

‘Heel goede naaimachine, heel goede naaimachine,’ zei hij nog een keer. Wanneer mijn vader onzeker was ging hij in de herhaalstand. ‘Jij hoeft niet te naaien, wij naaien wel.’

‘Dat is goed, buurman,’ zei ze, ‘zullen we ons trouwens even voorstellen? We zijn tenslotte geen vreemden, maar burenen.’

Mijn vader wees naar zichzelf. ‘Ahmed.’ Met het uitspreken van zijn naam leek hij te groeien, alsof het uitspreken ervan een overwinning was.

‘En jij?’

‘Hij heet...’ zei hij.

‘Niet jij, pasja! Deze oosterse sultan kan vast zelf spreken?’

Ik keek naar mijn vader. Dat ik met hem was meegegaan was een grote vergissing. De vanzelfsprekendheid waarmee ik mijn naam zou moeten zeggen was ik volledig kwijt. Zonder dat ze het doorhad had ze ons op glad ijs geplaatst. Vanbinnen vervloekte ik haar. Ik schrok van mijn vervloeking. Geen tijd om daaronder te lijden.

‘Ik heet Osama.’

‘Osama! Wat een prachtige naam. Alle kinderen van Nederland zouden zo moeten heten. Wat betekent die naam?’

‘Osama betekent Osama,’ zei ik.

‘Slimmerik,’ zei ze.

Wat die naam betekende moest mijn vader maar zeggen. Ik kon er geen antwoord op geven. Niemand die me er iets over had verteld.

Eerst begon mijn vader uitvoerig te vertellen wat Ahmed betekende. ‘Ahmed betekent de goede.’

Ik keek naar hem, ik zag aan zijn gezicht dat hij maar wat verzon. Hij negeerde mijn blik. Ik vond het mooi dat hij wist dat ik hem doorhad.

‘Dus Ahmed betekent dat je goed bezig bent?’

‘Ja.’

‘En wat betekent Osama?’

‘Gewoon, mooie naam,’ zei mijn vader.

‘Mijn opa heette ook Osama,’ zei ik.

‘Vernoemd naar je grootje. Klassiek. Hoe oud ben je?’

‘Elf jaar.’

Dat leek ze niet te geloven. Ik moest haar gelijk geven.
Niemand die mij als elfjarige zag.

‘Je lijkt ouder.’

‘Ik groei harder dan mijn leeftijdsgenoten.’

‘Hoe komt dat? Drink je Pokon?’

‘Een bepaalde aandoening.’

‘Je moet zo maar denken: waar je niet aan doodgaat, daar
word je sterker van.’

‘Wie zegt dat?’

‘Nietsje. Je spreekt goed Nederlands,’ zei ze, ‘en je bent
groot voor je leeftijd. Dat komt door een aandoening. Ik
weet al veel van je.’

Mijn vader fluisterde in mijn oor. ‘Houd op met dat ge-
raaskal.’ Alles wat hij niet begreep noemde hij geraaskal.
‘Laila wacht op ons. Kom op.’

Mijn moeder opvoeren als reden van vertrek was een
smoes. Hij voelde zich buitengesloten.

‘Wil iemand nog weten hoe ik heet?’

‘Ik wil het wel weten,’ zei ik tegen haar.

‘Eindelijk,’ zei ze, ‘de knapste van het stel die het wil we-
ten. Ik heet Louise.’

‘Ook een mooie naam,’ zei mijn vader, ‘de mooiste naam
van de stad.’

‘Dank je wel, buurman, op de koster honderd jaar gele-
den na heeft niemand me ooit nog Louise genoemd.’

‘Jammer,’ zei mijn vader.

‘Jammer zeg je als je je schoen verliest,’ zei ze.

‘Waarom één schoen en niet twee?’ vroeg hij.

‘Bijdehandje, omdat het moeilijk is om één schoen te verliezen.’

‘Als niemand je Louise noemt, hoe heet je dan?’ vroeg ik.

‘Loes. Dat is mijn naam. Loes van hiernaast die voor het raam zit met een glaasje port en een sigaret, en die zich afvraagt hoe dit allemaal gekomen is.’ Ze lachte, niet zo uitbundig als eerder, alsof ze ook spijt had van wat ze had gezegd. Aan het einde van de lach volgde het gerochel. ‘Sorry, het is zondag. En zondag komt op zaterdag. En zaterdag duurt altijd langer dan je lichaam aankan, vooral op deze leeftijd.’

‘Dank je wel, Loes,’ zei mijn vader.

‘Ik heb nog niks voor jullie gedaan,’ zei ze. ‘Hij is van u. Onder één voorwaarde, buurman.’

Mijn vader luisterde gediensstig, als een man die weet dat luisteren niks kost en veel opbrengt.

‘In ruil ga ik een keer met jullie mee op vakantie.’

‘Welkom, welkom,’ antwoordde mijn vader.

‘Is dat een ja of een nee, buurman?’

‘*Inchallah*,’ zei hij.

‘Wat betekent *inchallah*?’

‘Als God het wil,’ zei mijn vader.

‘Als God het wil dan beschouw ik dat als een afspraak want als God het niet wil dan moet je het wel heel bont hebben gemaakt.’

Mijn vader schoof dieper de berging in om de Singer eruit te halen.

‘Voorzichtig, voorzichtig,’ zei ze. Haar stem begon wat van de heesheid kwijt te raken. ‘De vloer is nog nieuw. Ik wil geen krassen.’ Alles was nieuw in dit huis.

‘Ik ben voorzichtig,’ zei mijn vader. Krampachtig schuifde hij met de naaimachine door de gang, zwaar ademend, en goed oppassend om geen schade aan te richten. Hij zuchtte van ergernis over de traagheid waarmee het ging, en hij ontweek de opletten en doordringende blik van Loes. Het zweet parelde over zijn gezicht. Af en toe vloekte hij. Niet fijn om naar te kijken.

‘Dat kan sneller,’ zei ik.

Loes keek me aan. ‘Had je nou commentaar op je vader?’

‘Dat kan sneller,’ herhaalde ik.

‘Help hem dan,’ zei Loes en ze gaf me een duwtje in de rug. Heel lichtjes, mijn rug ging instinctief omhoog. Nog zo’n duwtje en ik zou vliegen. Vliegen voor haar.

‘Als je op je vader gaat wachten dan word je pas in het graf succesvol. Ga maar.’

Met twee handen tilde ik de Singer aan de andere, korte zijde op. Soepel schuifelden we over de gang.

‘We hebben een reus in huis,’ zei mijn vader tegen mijn moeder, toen we met de machine onze gang in kwamen. Vergeleken met het huis van Loes was het onze donker, klam en naargeestig. ‘Wat is het hier donker,’ zei ik.

Buurvrouw Loes was achter ons aan gelopen. Ik zag aan haar geamuseerde, nieuwsgierige blik dat ze het leuk vond om in onze woning te koekeloeren.

‘Kent die vrouw geen schaamte,’ prevelde mijn moeder tegen mijn vader. Hij deed alsof hij haar niet had gehoord.

‘Jerommeke!’ zei ze tegen mijn moeder en wees naar mij. Loes hield haar armen omhoog in de bodybuilderhouding waarna ze me vastpakte. ‘Supersterk! En wat is-ie knap!’

‘Osama betekent leeuw,’ zei mijn vader.

‘Waarom zei je dat niet meteen,’ zei ze.

‘Vergeten.’ Hij was het niet vergeten, hij was nerveus.

‘*Nomen est omen,*’ zei Loes. ‘Dat is Latijn voor het ventje doet zijn naam eer aan. Moeten jullie me niet zo gek aankijken. Ik ben een talenwonder.’

We sleepten de naaimachine naar de slaapkamer, en schoven hem tegen de wand aan.

‘Een paar kleine stappen voor deze twee mannen, maar een grote stap voor u, mevrouw,’ zei Loes tegen mijn moeder, die naar haar glimlachte. Als ze nou thee ging aanbieden dan konden we nog wat langer met haar praten. Mijn vader bleef buurvrouw Loes observeren behalve wanneer ze hem aankeek, dan kroop hij sneller dan een krab onder het zand van zijn verlegenheid.

‘Als afspraak mag ik een keer met jullie mee!’

Mijn moeder vroeg me wat Loes zei.

‘Dat moet je *wewa* vragen.’

‘Ik leg het je straks wel uit,’ zei hij.

‘Heb je haar iets beloofd wat je niet kunt waarmaken?’ vroeg mijn moeder.

Ik schoot mijn vader te hulp. ‘Ze begon er zelf over. Papa was alleen maar vriendelijk.’

Mijn moeder bedankte de buurvrouw met *shukran, shukran, shukran*, Loes glom van blijheid. ‘Mijn zondag kan niet meer stuk. En straks speelt Feyenoord tegen die lastpakken uit Amsterdam. Maar wij hebben Cruyff!’

Ze omhelsde mijn moeder en daarna mijn vader. Mijn moeder verstijfde. Loes zag dat mijn moeder en ik met grote ogen keken naar het ongeluk dat voor onze ogen plaatsvond. Het liefst wilde ik lachen.

‘Buurvrouw, maak je niet te sappel. Bij ons is een knuffel gewoon een knuffel. Het is oké. Knuffelen mag. Mannen

en vrouwen.’ Om te laten zien hoe onschuldig het was, gaf ze mij ook maar meteen een knuffel. Als dit knuffels waren dan waren het wel heel bijzondere knuffels. Parfum en sigarettenlucht en iets wat rook naar zeep bleef aan mij hangen. Nog een reden om verliefd op haar te worden. ‘En jij ook,’ zei Loes en knuffelde mijn moeder.

‘Wat zei je nou net,’ zei Loes.

‘Ze zei shukran, dat betekent dank je wel.’

‘Shukran, shukran ook aan jullie,’ zei Loes.

‘Moest dat nou,’ zei mijn moeder tegen mijn vader, toen Loes weg was.

‘Zij geeft jou een omhelzing, zij geeft mij een knuffel,’ zei hij. ‘Dat noemen ze zo.’

‘Wat is het verschil?’

‘Dat ga ik vanavond mijn collega’s vragen.’ Hij had nachtdienst; sommige van zijn collega’s gingen eerst de wedstrijd in de Kuip bekijken, dan een vette hap halen in een snackbar en vervolgens meteen door naar het werk. Soms haalde een Joegoslavische collega hem op. Hij kwam uit het land van Tito, zei mijn vader, dat was hun president en die hield de boel bij elkaar.

Ik had de man nooit gezien. Mijn vader had wel verhalen over hem. Dat hij een moslim was maar wel alcohol dronk en varkensvlees at. Mijn vader deed geen van beide. De man had geen naam, hij was ‘de Joegoslaaf’, alsof dat zijn naam was en er nooit meer een andere Joegoslaaf zou komen.

We inspecteerden de Singer zonder precies te weten wat we aan het inspecteren waren.

‘Een prachtig model,’ zei hij, ‘je kunt er zo mee aan de slag. In het land van de Atlas doen ze er een moord voor.’